

**КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо організації самостійної роботи
з освітнього компонента
«Методика навчання української мови»**

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність 013 Початкова освіта/А3 Початкова освіта

м. Олександрія, 2025

Укладач Юлія Кісєєва, викладач гуманітарних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії

СХВАЛЕНО

Протокол засідання циклової комісії викладачів
гуманітарних дисциплін та іноземних мов
Олександрійського педагогічного
фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського
26.08.2025 № 1

ЗМІСТ

	Стор.
1. Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів.....	4
2. Самостійна робота № 1. Методика навчання грамоти	6
3. Самостійна робота № 2. Методика вивчення частин мови.....	7
4. Самостійна робота № 3. Методика вивчення морфемної будови слова	9
5. Самостійна робота № 4. Методика вивчення орфографії	10
6. Самостійна робота № 5. Методика класного читання.....	11

Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів

Мета самостійної роботи студентів:

- ✓ формування потреби у безперервному самостійному поповненні знань;
- ✓ поглиблення знань із основних розділів освітнього компонента;
- ✓ розвиток творчих здібностей і активізація розумової діяльності;
- ✓ виховання морально-вольових якостей особистості.

Завдання самостійної роботи студентів:

- ✓ навчити студентів самостійно працювати з літературою;
- ✓ творчо сприймати матеріал і осмислювати його;
- ✓ вчити аналізувати матеріал, вибирати основне, узагальнювати;
- ✓ прищепити навички щоденної самостійної роботи в одержанні знань.

Методична мета: формувати в студентів стійку потребу безперервного самостійного поповнення знань, розвивати творчі здібності, активізувати розумову діяльність, необхідну для вироблення умінь самостійно приймати рішення, нести відповідальність за доручену справу; формування умінь планування, аналізу, контролю та оцінювання власної роботи; формувати загальну здатність виконувати професійні функції, здатність використовувати знання з освітнього компонента на практиці для вирішення типових освітніх задач початкової освіти.

Навчити самостійно працювати з літературою, творчо сприймати навчальний матеріал, готувати до контролю знань із розділів дисципліни, винесених на самостійне опрацювання.

Основні поради щодо самостійного вивчення освітнього компонента

“Методика навчання української мови”

Під час самостійного опрацювання навчального матеріалу освітнього компонента студенти повинні усвідомлювати, що знання рідної мови забезпечує успішне засвоєння учнями інших предметів навчального плану. Сучасна школа

вимагає від майбутнього вчителя глибоких знань методів і прийомів навчання української мови в початкових класах, організації та проведення уроків класного й позакласного читання, занять із розвитку зв'язного мовлення.

Студенти повинні усвідомлювати, що їх самостійна робота з вивчення окремих питань програми дисципліни сприяє утворенню індивідуального підходу до вивчення предмету в цілому, здійсненню професійної спрямованості навчання, підвищенню творчої активності у процесі оволодіння новими знаннями.

Контроль за опрацюванням навчального матеріалу, винесеного на самостійну роботу, здійснюється викладачем на заняттях та в позаурочний час.

Самостійна робота №1

Тема. Методика навчання грамоти

Мета: забезпечити системне розуміння сутності педагогічних вимог до процесу навчання грамоти, класифікації методів навчання грамоти та особливостями їх застосування в початковій школі; розвивати вміння аналізувати педагогічні явища й процеси, навички самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчальної діяльності; виховувати зацікавленість у пошуку ефективних педагогічних технологій, любов до українського слова.

Кількість годин: 1 год.

План

1. Педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти.
2. Методи навчання грамоти.
3. Форми виявлення ступеня готовності дітей до навчання грамоти.

Список рекомендованих джерел:

1. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч», 2019.
2. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / за наук. ред.: М.С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010.
3. Навчання грамоти. 1 клас. Навчальний зошит : У 4 ч. / І.О. Большакова, М.С. Пристінська. Харків: Вид-во «Ранок», 2017.
4. Українська мова. Буквар: підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1/М.С.Вашуленко, О.В.Вашуленко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2018.
5. Українська мова. Буквар: підручник для учнів першого класу ЗЗСО (у 2-х частинах) / К. І. Пономарьова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018.

Завдання:

1. Визначити основні педагогічні вимоги до уроків навчання грамоти.
2. Розробити короткий конспект фрагмента уроку, у якому враховано педагогічні вимоги.
3. Порівняти аналітико-синтетичний та звуковий методи.
4. Добрати приклади вправ, що реалізують різні методи навчання грамоти.
5. Описати форми перевірки рівня готовності дітей.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні педагогічні вимоги висуваються до навчання грамоти?
2. Як ці вимоги пов'язані з принципами навчання?
3. Які методи навчання грамоти є провідними в сучасній початковій школі?
4. У чому відмінність між методом і прийомом?
5. Які чинники впливають на вибір методів навчання?

Самостійна робота №2

Тема. Методика вивчення частин мови

Мета: сформувати знання про морфологічний розбір як вид мовного аналізу, навчити застосовувати методику його проведення, засвоїти сучасні вимоги до уроків української мови; формувати навички планування, самоаналізу й оцінювання педагогічної діяльності; виховувати професійну відповідальність, ініціативність, прагнення до педагогічної майстерності.

Кількість годин: 1 год.

План

1. Морфологічний розбори, методика їх проведення.
2. Сучасні вимоги до уроків мови.

Список рекомендованих джерел:

1. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч», 2019.
2. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / за наук. ред.: М.С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010.
3. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова. Київ :УОВЦ «Оріон», 2019.
4. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова, Л. А.Гайова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.
5. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / О. Я. Савченко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019.
6. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / О. Я. Савченко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.
7. Українська мова та читання: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1/ М. С. Вашуленко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021.

Завдання:

1. Повторити ознаки частин мови.
2. Скласти алгоритм морфологічного розбору.
3. Провести розбір за зразком.
4. Ознайомитися з нормативними документами (Стандарт, Типові освітні програми).
5. Описати вимоги до структури уроку мови в НУШ.
6. Розробити конспект фрагмента уроку відповідно до сучасних вимог.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке морфологічний розбір?
2. Які етапи передбачає методика його проведення?
3. Як організувати самостійну роботу учнів під час морфологічного розбору?

4. Які складові визначають якість сучасного уроку мови?
5. Яку роль відіграє діяльнісний підхід?

Самостійна робота №3

Тема. Методика вивчення морфемної будови слова

Мета: сформувати знання про значення роботи над морфемною будовою слова; навчити застосовувати методику ознайомлення учнів з елементами словотворення; розвивати аналітичні навички, мовне чуття; виховувати професійну відповідальність, прагнення до педагогічної майстерності.

Кількість годин: 1 год.

План

1. Значення і завдання роботи над морфемною будовою слова.
2. Ознайомлення з елементами словотворення.

Список рекомендованих джерел:

1. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч», 2019.
2. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / за наук. ред.: М.С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010.
3. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019.
4. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.
5. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / О. Я. Савченко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019.
6. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / О. Я. Савченко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.
7. Українська мова та читання: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / М. С. Вашуленко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021.

Завдання:

1. Вивчити типи морфем і способи словотворення.
2. Підготувати приклади вправ для засвоєння морфемного складу слова.
3. Проаналізувати помилки учнів, пов'язані з морфемним розбором.

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення має робота над морфемною будовою слова?
2. Як ознайомлювати учнів зі способом творення слів?
3. Які труднощі виникають у дітей і як їх подолати?

Самостійна робота №4

Тема. Методика вивчення орфографії

Мета: сформувати знання про типи орфографічних помилок і методику їх опрацювання, сформувати знання про методичні підходи до навчання фонетики й орфографії в умовах діалектного середовища; формувати навички аналізу мовних явищ, самоконтролю; виховувати професійну відповідальність, прагнення до педагогічної майстерності.

Кількість годин: 1 год.

План

1. Методика опрацювання помилок, виявлених у диктантах.
2. Облік помилок, методика роботи над їх подоланням.
3. Особливості вивчення фонетики й орфографії в діалектних умовах.

Список рекомендованих джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.

2. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / за наук. ред.: М.С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010.
3. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч», 2019.
4. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019.
5. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.
6. Українська мова та читання: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / М. С. Вашуленко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021.
7. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 1 / О. Я. Савченко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.

Завдання:

1. Ознайомитися з класифікацією помилок.
2. Визначити етапи роботи над помилками.
3. Розробити алгоритм аналізу диктанту.
4. Проаналізувати вплив діалектного середовища на мовлення дітей.
5. Добрати вправи для формування орфоепічних навичок.

Питання для самоконтролю:

1. Які бувають типи орфографічних помилок?
2. Як організувати роботу над помилками після диктанту?
3. Які методи допомагають формувати правильну вимову?
4. Як поєднати повагу до діалекту й дотримання літературної норми?

Самостійна робота №5

Тема. Методика класного читання

Мета: сформувати знання про сутність і значення виразного читання як складової мовленнєвого розвитку учнів початкових класів; ознайомити з

вимогами до виразного читання та дидактичними умовами, що забезпечують його формування; формувати здатність використовувати набуті знання на практиці під час підготовки та проведення уроків читання; розвивати мовленнєву культуру, комунікативну компетентність, навички аналізу мовного матеріалу, формувати здатність до самооцінювання рівня виразності власного мовлення, уміння планувати й контролювати результати навчання; сприяти вихованню любові до художнього слова, емоційно-ціннісне ставлення до літературного тексту, прагнення до вдосконалення власного мовлення та педагогічної майстерності.

Кількість годин: 1 год.

План

1. Використання вправ на розвиток «читацького поля», темпу читання.
2. Вимоги до виразного читання, дидактичні умови, що сприяють виробленню в учнів виразного читання.
3. Визначення напрямку й етапу роботи над змістом твору залежно від навчально-виховних, розвивальних завдань уроку класного читання, специфіки тексту як твору мистецтва, особливостей сприймання тексту молодшими школярами.
4. Значення роботи над оповіданням для розвитку пізнавальних інтересів, оцінних суджень, логічного мислення, творчих здібностей учнів. Ознайомлення учнів з оповіданням як жанром літератури.

Список рекомендованих джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.

2. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / за наук. ред.: М.С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2010.
3. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах. Посібник для вчителя. Київ: «Освіта», 2007.
4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч», 2019.
5. Українська мова та читання: підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / К. І. Пономарьова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019.
6. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.
7. Українська мова та читання: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / М. С. Вашуленко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021.
8. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 / О. Я. Савченко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.

Завдання:

1. Ознайомитися з прийомами розвитку «читацького поля».
2. Дібрати вправи для формування виразності читання.
3. Підібрати приклади вправ і прийомів для формування інтонаційної виразності.
4. Підготувати аналіз дитячого оповідання з урахуванням його художніх особливостей.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «читацьке поле»?
2. Які вправи сприяють розвитку темпу читання?
3. Які дидактичні умови необхідні для формування в учнів умінь виразного читання?
4. Які методичні прийоми сприяють розвитку інтонаційної виразності?

5. Як робота над змістом твору впливає на формування оцінних суджень та емоційно-ціннісного ставлення до прочитаного?